

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Павленко В.В.

КОМПАРАТИВНА ПЕДАГОГІКА

**ЖИТОМИР
2019**

УДК 37.013(076)

П 12

Рекомендовано до друку вченою радою
Житомирського державного університету імені Івана Франка
від 29 листопада 2019 року, протокол № 10.

Рецензенти:

Фамілярська Л.Л. – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри педагогіки й андрагогіки КЗ «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради;

Шарлович З.П. – кандидат педагогічних наук, завідувач відділення післядипломної освіти молодших медичних спеціалістів КВНЗ «Житомирський медичний інститут» Житомирської обласної ради.

Павленко В.В. Компаративна педагогіка: Посібник-практикум. – Житомир, 2019. – 60 с.

Посібник-практикум «Компаративна педагогіка» до семінарських занять складено відповідно навчальної програми дисципліни «Компаративна педагогіка», вивчення якої передбачене освітньо-професійною програмою магістра зі спеціальності: 013 Початкова освіта.

Для викладачів, магістрантів, студентів закладів вищої освіти.

УДК 37.013(076)

П 12

Павленко В.В., 2019 р.

ЗМІСТ

1.	Пояснювальна записка	4
2.	Тематика семінарських занять	6
3.	Індивідуальні завдання	40
4.	Тематика рефератів	42
5.	Питання до заліку	43
6.	Додатки	45

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Зміни, що відбуваються в освіті, вимагають знань сучасного стану освіти в світі, основних тенденцій та пріоритетів його розвитку. Знання є необхідною умовою професійної компетентності майбутнього вчителя, його орієнтації в процесах, що відбуваються в сучасній освіті.

Майбутній учитель повинен володіти міжнародною термінологією, яка використовується в сфері освіти; володіти вмінням критично осмислювати зарубіжний досвід; здатністю порівнювати; вільно орієнтуватися у своїй професійній області і володіти знаннями сучасних зарубіжних напрацювань з метою підвищення якості освіти.

Вивчення курсу «Компаративна педагогіка» дозволить опанувати основами педагогічної грамотності в області порівняльної педагогіки – знаннями суті і змісту сучасних процесів в світовій освіті, пріоритетами його розвитку, загальними і специфічними особливостями систем освіти в різних країнах світу. Він орієнтований на розширення загальнокультурного і педагогічного світоглядів студентів.

В умовах модернізації української системи освіти, її інтеграції в європейський освітній простір велике значення набуває вивчення зарубіжного досвіду та використання його позитивних аспектів. Компаративна педагогіка – педагогічна галузь, яка аналізує переважно в порівняльному аспекті стан, основні тенденції та закономірності розвитку освітньої практики в різних країнах і геополітичних регіонах.

Компаративна педагогіка як одна з галузей педагогічної науки забезпечує цілісне бачення сучасних проблем освіти і показує можливості їх вирішення в міжнародному та національному контекстах. Акумулюючи знання про основні напрямки розвитку зарубіжних освітніх систем, компаративна педагогіка дозволяє краще усвідомлювати пріоритети вітчизняної системи освіти, спрямовувати і прогнозувати її розвиток.

Провідними формами занять і видів діяльності з освоєння змісту програми є лекції та практичні заняття. Велике місце відводиться самостійній роботі студентів. До кожного заняття додаються: питання, інформаційний блок, що містить факти, дати, інформацію з теми, контрольні завдання і тести, список літератури для вивчення.

Компаративна педагогіка – це дисципліна самостійного вибору університету для підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань: 01 Освіта/Педагогіка спеціальності: 013 Початкова освіта складена для реалізації освітньо-професійної програми:

Початкова освіта: Спеціалізація: Образотворче мистецтво

Початкова освіта: Спеціалізація: Інформатика

Початкова освіта: Спеціалізація: Мова і література (англійська мова)

Предметом вивчення навчальної дисципліни є освіта як процес соціокультурного відтворення людини в сучасному світі та соціальний інститут у глобальному, регіональному та національному аспектах.

Міждисциплінарні зв'язки: «Педагогіка», «Історія», «Історія

педагогіки», «Психологія спілкування».

Метою викладання навчальної дисципліни «Компаративна педагогіка» є розширення наукового і загальнокультурного світогляду студентів, здатних забезпечувати інтеграцію національної системи освіти у світовий європейський простір. На основі порівняльного аналізу познайомити студентів з сучасним зарубіжним педагогічним досвідом, його позитивними і негативними аспектами.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Компаративна педагогіка» є:

- познайомити з основними етапами розвитку порівняльної педагогіки як науки, тематикою, змістом і методологією порівняльних досліджень;
- забезпечення майбутніх педагогів знаннями про великий і цікавий досвід оновлення теорії і практики освіти в різних країнах;
- визначення місця тих чи інших аспектів порівняльної педагогіки в системі педагогічного знання та практики;
- розвиток педагогічного мислення з використанням досвіду педагогіки в різних країнах;
- розкрити загальні тенденції розвитку освіти в сучасному світі;
- проаналізувати стан і специфічні особливості національних освітніх систем провідних країн світу, досвід їх реформування;
- дати уявлення про структуру (ланки і рівні) зарубіжних систем освіти, системи управління та фінансування;
- допомогти осмислити сучасні пріоритети в розвитку середньої та вищої школи за кордоном та підходи до її функціонування;
- виробити аналітичні вміння в роботі з інформацією щодо розвитку освіти в світі.

Програмні результати навчання:

- Основні знання досвіду оновлення теорії і практики освіти в різних країнах.
- Визначати тенденції розвитку теорії і практики освіти в Україні.
- Встановлювати основні тенденції розвитку теорії і практики оновлення освіти на сучасному етапі.
- Аналізувати педагогічні проблеми, порівнюючи їх вирішення педагогами різних країн.
- Встановлювати і пояснювати взаємозв'язок педагогічних явищ і фактів, усвідомлюючи сучасну педагогічну дійсність.
- Творчо використовувати цінні педагогічні здобутки у практиці освітньої діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години, 3 кредити ЕКТС.

Форма проведення занять: лекції, практичні заняття.

СЕМІНАР 1

ОСНОВНІ КОНЦЕПЦІЇ ПОРІВНЯЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Мета: Дати уявлення про порівняльну педагогіку як галузь педагогічних знань.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

I. Обговорення теоретичних питань

1. Погляди на порівняльну педагогіку **Марка-Антонія Жюльєна (Паризького), Майкла Ернеста Седлера та Ісаака Кендла.**
2. Основні кладові концепції **Ніколаса Хенса, Фрідріха Шнейдера і Франса Хілкера.**
3. **Методологія порівняльної педагогіки відповідно до поглядів Джоржа З. Ф. Бередєя.**
4. Погляди **Б. Холмза** на порівняльну педагогіку.
5. Концепція порівняльної педагогіки та відображення її зв'язку з освітньою політикою (**Едмунд Кінг**).
6. **Методологічні концепції порівняльної педагогіки Гарольда Ноаха і Маке Екстейна.**

II Індивідуальні завдання

Підготувати повідомлення:

Виникнення порівняльної педагогіки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна література:

1. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – К.: ДАКККіМ, 2008. – 291 с.
2. Галус О. М. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – К.: Вища школа, 2006. – 215 с.
3. Мазоха Д. Феномен європейської інтеграції педагогічної освіти / Д. Мазоха // Вища освіта України. – 2007. – № 2. – С. 82–87.
4. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2005. – 320 с.

Додаткова література:

1. Джуринский А. Н. Развитие образования в современном мире: учебное пособие / А. Н. Джуринский. – М.: Владос, 1999. – 200 с.
2. Лавриченко Н. Реформування освіти в європейських країнах за умов їх інтеграції / Н. Лавриченко // Шлях освіти. – 1997. – №2. – С. 20–24.
3. Локшина О. Зарубіжна практика структурування базового компонента змісту освіти / О. Локшина // Шлях освіти. – 2000. – № 3. – С. 21–23.

III. Самостійна робота 1

А. Розкрити зміст основних понять теми.

Грунтуючись на енциклопедії, словники, довідники, статті знайти визначення поняття «порівняльна педагогіка». Записати його.

Б. Перевести основну інформацію теми в мову таблиць, схем, графіків (вибір за бажанням). Наприклад,

Компаративіст	Внесок педагога у розвиток компаративної педагогіки
Марк-Антоній Жюльєн (Паризький)	Він першим поставив питання про вивчення міжнародного досвіду розвитку освіти як особливого напрямку наукових досліджень. Для зібрання даних у різних країнах доцільно використовувати анкети. Розроблений автором варіант анкети містив понад 250 запитань, які стосувалися різних сторін діяльності школи.
Майкл Ернест Седлер	<p>Був переконаний, що в порівняльних дослідженнях задля кращого розуміння підґрунтя освітньої діяльності потрібно проаналізувати «духовною силою» конкретного народу.</p> <p>Практична користь з порівняльних досліджень закордонних систем освіти полягає в тому, що ми починаємо краще розуміти нашу власну виховну систему.</p> <p>Вчений був ініціатором створення спеціального закладу (1894), завданням якого було зібрання та систематизація матеріалів про розвиток англійської та зарубіжної шкіл, складання каталогів новітніх книг, педагогічної документації та підготовка відповідних аналітичних доповідей.</p>
Ісаак Кендл	На його думку, «порівнювання освітніх систем у кількох країнах може бути здійснене за допомогою різних методів у залежності від певного ступеня, від цілей». Одним із методів може бути статистичний аналіз, коли порівнюються видатки на освіту, прийом до школи або рівень другого року навчання дітей. Використовуючи інші методи, можна, наприклад, порівнювати вплив освіти на рівень добробуту даної країни через ліквідацію неписьменності, злочинності та убозтва; рівень продукції товарів та торгівлі. Використовувати можна й такі методи, які дозволяють порівнювати якість освіти.
Ніколас Хенс	Пропонував орієнтувати порівняльну педагогіку на: 1) аналіз подібностей і розбіжностей стану та діяльності систем освіти (на основі історичних досліджень); 2) виділення загальних засад, що зумовлюють важливі реформаційні рішення.
Фрідріх Шнейдер	Акцентував значення генези педагогічних явищ і пропонував аналізувати «рушійні сили», що створюють унікальні виховні ситуації у різних країнах. Чинниками впливу на системи освіти, на його думку, є: географічні умови, господарство, культура, релігія, наука, суспільна структура, політика та імпульси, що виходять із самої

	освіти, а також закордонних контактів.
Франс Хілкер	Був насамперед методологом і вважав за можливе будувати аналіз лише на широкій емпіричній базі. За його переконаннями, нові знання здобуваються на завершальному етапі компаративістичної праці шляхом властивого ціннісного порівняння і використання не емпіричного мислення і кількісного аналізу, а навпаки – чистого мислення та якісного аналізу.
Джордж Бередей	Стверджував, що монографічне дослідження є незамінним елементом пошуків у галузі порівняльної педагогіки, зокрема з огляду на необхідність ретельної підготовки до їх проведення.
Б. Холмз	Автор багатьох книжок з порівняльної педагогіки. Серед найбільш відомих є праця «Проблеми в педагогіці: порівняльний підхід» (1965). Холмз найбільш продуктивним у порівняльно-педагогічних дослідженнях вважав проблемний метод. Виробив фази порівняльної процедури.
Гарольд Ноак та Екстейн	Повну картину їх поглядів відображає книга «До наукової порівняльної педагогіки» (1969). Натомість розроблення методології та приклади її застосування представлені в іншій праці – «Наукові дослідження в порівняльній педагогіці» (1969).
Едмунд Кінг	Ілюстрацією поглядів Кінга стала його книга «Інші школи і наші» (1958), в якій представлено 7 прикладів досліджень, присвячених Данії, Франції, Великобританії, США, СРСР, Індії та Японії. В кожному Кінг описує напрями культурного розвитку, характеризує систему освіти і формулює свої міркування стосовно істотних проблем даної країни.

В. На основі опрацювання наукової літератури виконати такі завдання:

1. Розкрити генезу порівняльної педагогіки в Україні.
2. Систематизувати наукові концепції, що розкривають основні етапи розвитку порівняльної педагогіки в Україні.
3. Систематизувати погляди учених на її предмет, завдання, статус, методологію.
4. Порівняти цілі, предмет і завдання порівняльної педагогіки і компаративістики вищої освіти.
5. Які, на Ваш погляд, завдання покликана вирішувати порівняльна педагогіка на сучасному етапі? Сформулювати окремо завдання порівняльної педагогіки як науки і як навчальної дисципліни. Аргументувати свою думку.
6. На основі аналізу публікацій будь-якого педагогічного журналу («Порівняльно-педагогічні студії», «Порівняльна професійна педагогіка»

«Український педагогічний журнал» та ін.) виписати тематику статей про розвиток освіти за кордоном, опублікованих протягом року. Яка проблема хвилювала фахівців найбільше? Чому?

IV. Інформаційний блок

Основоположник порівняльної педагогіки – **Марк-Антоній Жюльєн** (Паризький) (1775–1848) – французький учений, громадський діяч, публіцист. У праці **«Нарис та попередні нотатки до дослідження з порівняльної педагогіки»** (1817) вперше ввів у науковий обіг поняття «порівняльна педагогіка».

Згідно з проектом Жюльєна, для зібрання даних у різних країнах доцільно використовувати анкети. Розроблений автором варіант анкети містив понад 250 (!) запитань, які стосувалися різних сторін діяльності школи. Серед них, наприклад, такі: тривалість навчальних занять протягом дня, кількість місяців у навчальному році, порядок проведення екзаменів та інші кількісні характеристики навчального процесу. Були й запитання, що з'ясовували шляхи виявлення і врахування індивідуальних особливостей учнів. Накопичені таким чином дані, на думку Жюльєна, слугуватимуть порівняльним цілям, а результати можуть бути представлені у вигляді таблиць, малюнків та діаграм, які можна активно використовувати при вирішенні справ навчання і виховання. Це може значно полегшити аналіз стану освіти в даній країні на тлі інших держав. Він вважав, що за допомогою анкетних даних можна визначити, які країни у розвитку освіти переважають, а які відстають; у чому полягають проблеми, та яким чином їх подолати тощо. Для реалізації цих ідей він запропонував створити інститут педагогіки як центр вивчення найкращих методів навчання в Європі, інформацію якого могли б використовувати педагогічні навчальні заклади.

Етапи розвитку порівняльної педагогіки:

1. До початку XIX століття – Донауковий.
2. Початок XIX – кінець XIX століття – Ознайомлюючий (вичленення позитивних елементів зарубіжного досвіду з метою запозичення).
3. Кінець XIX початок XX століття – Інформаційний (збір інформації про системи освіти).
4. Перша половина XX ст. – Методологічний (розробка методології досліджень в області порівняльної педагогіки).
5. Друга половина XX ст. – до нашого часу – Аналітично-практичний (аналіз і узагальнення зарубіжного досвіду, копіювання вдалих напрацювань).

Дати

1817 – робота Марка-Антонія Жюльєна (Паризького) «Нарис та попередні нотатки до дослідження з порівняльної педагогіки».

1898/1899 – курс «Порівняльна педагогіка» вперше читається студентам педагогічного коледжу Колумбійського університету (США).

1918 – перша праця «Порівняльна педагогіка» П. Сандіфорд (США).

1925 – Міжнародне бюро освіти (Женева, Швейцарія)

1933 – «Дослідження в області порівняльної педагогіки» І. Л. Кендел (Великобританія).

1949 – робота «Порівняльна педагогіка» Н. Хенс (Великобританія).

1951 – Німецький інститут міжнародних педагогічних досліджень (Франкфурт-на-Майні).

1956 – Товариство порівняльної педагогіки (США).

1961 – Європейське суспільство порівняльної педагогіки (Лондон).

1973 – Асоціація порівняльної педагогіки франкомовних країн.

V. Тестові завдання

1. Синонім терміну «порівняльна педагогіка» : а) порівняльне мовознавство; б) компаративістика; в) сравнітологія.
2. В якій країні був вперше прочитаний курс з порівняльної педагогіки?
а) Німеччина; б) США; в) Франція; г) Великобританія.
3. У якому університеті світу було вперше прочитано курс лекцій з порівняльної педагогіки?
а) Берлінський; б) Оксфордський; в) Колумбійський; г) Сорбонна.
4. Яка країна по праву вважається батьківщиною порівняльної педагогіки?
а) США; б) Німеччина; в) Великобританія; г) Франція.
5. Хто вперше окреслив коло завдань порівняльної педагогіки та методи порівняльно-педагогічного дослідження?
а) П. Сандіфорд; б) М. А. Жюльєн; в) І. Г. Песталоцці; г) Д. Локк.
6. Як називається перший період у розвитку порівняльної педагогіки як науки?
а) донауковий; б) архаїчний; в) вступний.
7. Хто є основоположником порівняльної педагогіки?
а) Я. А. Коменський; б) К. Д. Ушинський; в) М. А. Жюльєн.

Кожне нове століття, збагачуючи нас новим знанням, дає нам нові очі.

Г. Гейне

СЕМІНАР 2

ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНИХ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ЦІЛЕЙ ДЕРЖАВИ ТА ЗАДОВОЛЕННЯ ПОТРЕБ НАСЕЛЕННЯ

Мета: стимулювати інтерес студентів до знань з історії розвитку порівняльної педагогіки як науки.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

I. Обговорення теоретичних питань

1. Стратегічні напрями розвитку освіти у провідних країнах світу.
2. Проблеми розвитку освіти в Україні в контексті євроінтеграційних процесів.
3. Найважливіші сучасні експерименти та освітні інновації в галузі освіти за кордоном.
4. Програми міжнародної співпраці в галузі освіти.

II Індивідуальні завдання

Підготувати повідомлення:

1. Проблема стандартів професійної підготовки та визнання дипломів.
2. Професійна освіта: тенденції освітньої політики Європейського союзу.
3. Модернізація освіти в контексті підтримки суспільних та економічних змін та управління ними.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна література:

1. Болонський процес: перспективи і розвиток у контексті інтеграції України в європейський простір вищої освіти / За ред. В. М. Бебіка. – К.: МАУП, 2004. – 200 с.
2. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – К.: ДАКККіМ, 2008. – 291 с.
3. Сисоєва С. О., Заскалета С. Г. Неперервна професійна освіта у документах Європейського Союзу / С. О. Сисоєва, С. Г. Заскалета // Академія педагогічних наук України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих. – К.: КП «Миколаївська обласна друкарня», 2009. – 276 с.

Додаткова література:

1. Сухомлинська О. В. Зарубіжний педагогічний досвід в Україні в 20-і роки / О. В. Сухомлинська // Рідна шк. – 1992. – №2. – С. 3–7.
2. Тадгян С. А. Культура и педагогика мира / С. А. Тадгян // Педагогика. – 1997. – №6. – С. 3–14.
3. Тараненко І. Навчальний режим у школах країн Європейського співтовариства / І. Тараненко, О. Локшина // Шлях освіти. – 1996. – №1. – С. 23–37.

III. Самостійна робота 2.

А. Розкрити зміст основних понять теми.

Б. Перевести основну інформацію теми в мову таблиць, схем, графіків (на вибір).

В. На основі опрацювання літератури виконати такі практичні завдання:
Навести приклади:

- впливу освіти на економічний розвиток країни;
- залежності або незалежності кількості осіб з вищою освітою в країні та рівнем економічного і суспільного розвитку країни. Які кроки в освітній

політиці провідних країн світу сприяють розвитку економічної ефективності вищої освіти? Відповідь обґрунтуйте.

Г. Дати визначення понять «традиціоналізм» і «прогресивізм». З'ясувати їхні відмінні ознаки.

Д. Зібрати матеріал для характеристики регіонів за певними історикокультурними, релігійними, соціально-економічними, політичними особливостями: європейський; північноамериканський; латиноамериканський; арабський; азійський; австралійський регіони та регіон тропічної Африки. Охарактеризувати проблему моделювання світового, європейського чи регіонального освітнього простору, а також порівняльні показники розвитку освіти в регіонах.

IV. Інформаційний блок

Європейський Союз надає важливого значення реалізації освітнього і навчального напрямку **Стратегії ЄС «Європа 2020»**, який полягає в оновленні та вдосконаленні системи вищої освіти в країнах-членах ЄС. Підготовлена й опублікована ще у вересні 2011 року Комунікація Єврокомісії щодо стану системи освіти в Євросоюзі передбачає якісну модернізацію цієї сфери шляхом впровадження інноваційних підходів, збільшення інвестицій у галузь освіти, зокрема професійно-технічної освіти, з метою формування кваліфікованого ринку праці, створення робочих місць, підвищення рівня зайнятості серед молоді за рахунок нової програми ЄС «Еразмус+».

1 січня 2014 року Європейська Комісія розпочала активно впроваджувати нову програму ЄС «Еразмус +», що діятиме на період до 2020 року.

Програма «Еразмус+» є новою програмою, що прийшла на заміну попередніх освітянських міжнародних програм, таких як «Еразмус Мундус», «Темпус», «Жан Моне», «Леонардо да Вінчі», «Молодь в дії» та інші. Можливості цієї програми є значно ширшими, а процедури спрощенішими у порівнянні з попередніми, зокрема у частині налагодження міжнародної міжуніверситетської та академічної співпраці, здійснення навчальних обмінів між вищими навчальними закладами, заохочення до навчання за кордоном, реформування системи вищої освіти та управління навчальними процесами. Інструменти програми також спрямовані на активізацію молодіжної діяльності та підтримку ініціатив та ідей молоді, а також реалізацію проектів, що становлять спільний інтерес для європейської спільноти.

Закладена в основу програми ідея полягає у формуванні концептуально нових підходів держав-членів ЄС з метою якісного оновлення систем освіти, підвищення продуктивності вищих і професійно-технічних навчальних закладів, забезпечення якісної вищої освіти та професійної підготовки фахівців, що відповідали б потребам європейського ринку праці.

Міжнародні освітні програми і проекти у вищій освіті України

Бакалаврські програми і проекти

1. **IREX** – Представництво ради міжнародних наукових досліджень та обмінів.

Мета програми: надати можливість студентам протягом 1 року навчатися в коледжах та університетах США та пройти практику за спеціалізацією.

2. **ТЕМПУС-ТАСІС** – одна із програм Європейського Співтовариства, що розроблена для надання допомоги соціально-економічним перетворенням в країнах-партнерах. Ця європейська програма міжуніверситетської співпраці та обміну студентами і викладачами покликана сприяти удосконаленню систем вищої освіти в країнах-партнерах за допомогою максимально збалансованої праці з партнерами із країн-членів ЄС.

3. Стипендії Вільного університету м. Берлін Міжнародний літній університет Вільного університету м. Берлін (FUBiS) пропонує 10 стипендій для участі у своїй програмі студентам Центральної та Східної Європи. Претендент має закінчити принаймні 1 курс ВНЗ.

4. Навчання у Віадріні Європейський університет Віадріна, Франкфурт (Одер), оголошує конкурс на здобуття стипендій для українських студентів різних фахів, які дуже добре володіють німецькою мовою.

Магістерські програми і проекти

1. **Ерасмус Мундус** (програма співпраці та мобільності у сфері вищої освіти). Навчальну програму «Erasmus Mundus», розраховану на студентів ВНЗ та науковців, було започатковано Європейським Союзом для України, Молдови і Білорусії, а також ряду інших країн, які не входять до ЄС. В рамках цієї програми студенти старших курсів і науковці з України, Молдови та Білорусії можуть отримувати стипендії від Європейського Союзу для продовження свого навчання або проведення наукових досліджень у країнах ЄС.

2. Вишеградський фонд. Стипендія надається з метою здійснення дослідницького навчального проекту, зазначеного у заявці.

3. Стипендії фонду Конрада Аденауера (ФРН) Фонд Конрада Аденауера надає стипендії молодим науковцям та студентам, які отримали ступінь бакалавра та хотіли б здобути подальшу освіту в Німеччині, і зайняті, насамперед, у сферах політики, економіки, права, журналістики.

4. **DAAD** – німецька академічна служба обмінів DAAD пропонує наступні магістерські програми міжнародного спрямування: – Бранденбурзький технічний університет м. Коттбус запропонував першу в Німеччині англомовну магістерську програму з електротехніки, яка надає ступінь Магістра. – Програма MBA (Адміністрування бізнесу) Європейського інституту Університету Заарланду запропонує амбіційним випускникам ВНЗ та мотивованим спеціалістам з усього світу державно визнаний диплом. Орієнтований на практику післядипломний курс «Європейська економіка» готує економістів, а також кваліфікованих випускників інших напрямків займати керівні посади в міжнародних підприємствах та інституціях. – заклад

вищої освіти прикладного напрямку м. Есслінген запропонував бакалаврам в галузі інженерії, математики та природничих наук англомовну магістерську програму MBA. – Міжнародний центр післядипломного навчання Університету м. Гамбург запропонував цілу низку магістерських програм в таких галузях як економіка та право, європейське економічне право та менеджмент, страхове право. – ВНЗ прикладного напрямку м. Гоф вже багато років пропонує англомовну магістерську програму «Прикладне промислове програмування», яку було створено спеціально для іноземних студентів. – Міжнародний центр інформаційних технологій Бонн-Аахен запропонував магістерську програму «Інформатика та наука», що знаходиться на межі біотехнологій, медицини, фармакології та комп'ютерних наук.

Вирішення проблем світового освітнього простору забезпечується за допомогою великих міжнародних проектів і програм:

Лінгва, програма підвищення ефективності вивчення іноземних мов, починається з початкових класів;

ЕСПРИТ – програма, яка об'єднує зусилля європейських університетів, НДІ, комп'ютерних фірм для створення нових інформаційних технологій;

Iris – система проектів, спрямованих на розширення професійної освіти жінок;

АПОЛЛО, яка організовує навчання у ЗВО європейського зразка;

AIESEC – програми Міжнародної асоціації студентів та молодих спеціалістів, які працюють у сфері економіки, управління та інформаційних технологій, програми зарубіжних стажувань, котрі дозволяють оволодіти практичними знаннями в даних галузях. AIESEC займається проведенням конференцій, семінарів з молоддю у різних країнах;

СЕЗАМ тощо.

V. Тестові завдання

1. У Великобританії розрізняють наступні види педагогічної практики:
а) блокова і серійна; б) ознайомча та річна; в) безперервна і курсова.
2. Загальна тривалість навчання в докторантурі в Швеції становить:
а) 3 роки; б) 4 роки; в) 2 роки.
3. У США провідними науково-освітніми комплексами і центрами незалежних експертиз є:
а) дослідні університети; б) головні університети штату; в) багатопрофільні університети.
4. В США найвизначніший науковий потенціал сконцентровано в штаті:
а) Техас; б) Невада; в) Каліфорнія.
5. У французькому університеті за наукову політику відповідає:
а) Адміністративна рада; б) Вчена рада; в) Наукова рада.

6. З метою інтеграції педагогічної науки і практики у Франції були створені:
а) НДІ педагогіки; б) центри педагогічної документації і інформації;
в) педагогічні асоціації.

СЕМІНАР 3

ІНСТИТУТИ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ІНІЦІУЮТЬ ПОРІВНЯЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

I. Обговорення теоретичних питань

1. Розкрити роль і напрями діяльності в галузі проведення компаративістських досліджень з освіти таких організацій:
 - Міжнародне бюро з виховання ЮНЕСКО.
 - Римський клуб.
 - Організація з міжнародної співпраці і розвитку (ОЕСД).
 - Рада Європи.
 - Міжнародне товариство з дослідження шкільних досягнень.
2. Провідні напрями дослідження педагогічної освіти.

II Індивідуальні завдання

Підготувати повідомлення:

1. Порівняльні дослідження професійної підготовки вчителів.
2. Дослідження міграційних процесів в контексті розвитку освіти.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна література:

1. Болонський процес: перспективи і розвиток у контексті інтеграції України в європейський простір вищої освіти / За ред. В. М. Бебіка. – К.: МАУП, 2004. – 200 с.
2. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – К.: ДАКККиМ, 2008. – 291 с.
3. Кремень В. Г. Філософія освіти ХХІ століття / В. Г. Кремень // Шлях освіти. – 2003. – №2. – С. 2–6.

Додаткова література:

1. Вульфсон Б. Л. Сравнительная педагогика: история и современные проблемы / Б. Л. Вульфсон. – Москва : Изд-во УРАО, 2003. – 232 с.
2. Тараненко І. Навчальний режим у школах країн Європейського співтовариства / І. Тараненко, О. Локшина // Шлях освіти. – 1996. – №1. – С. 23–37.

III. Самостійна робота 3.

А. Розкрити зміст основних понять теми.

Б. Перевести основну інформацію теми в мову таблиць, схем, графіків (на вибір).

В. Опрацювати матеріал про результативність освітньої діяльності ЮНЕСКО, СЕПЕС та інших міжнародних організацій в освітньому напрямі. Основні освітньо-культурні сфери діяльності ЮНІСЕФу. Діяльність органів Європейського союзу в освітньому напрямі. Тенденції створення європейського освітнього простору. Роль міжнародних організацій у здійсненні порівняльного аналізу якості навчання в світі.

Г. Підготувати реферат на одну із запропонованих тем:

«Особливості шкільної освіти в полікультурному суспільстві»,

«Вплив світових і національних релігій на розвиток освіти».

IV. Інформаційний блок

ЮНЕСКО (UNESCO) – Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization).

Римський клуб – міжнародна неурядова організація, що об'єднує вчених, громадських діячів і ділових людей більше, ніж з 30 країн світу, які турбуються про перспективи розвитку людства.

Організація економічної співпраці та розвитку (ОЕСР), (англ. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)) – міжнародна організація, що об'єднує 34 країни світу, більшість з яких є країнами з високим доходом громадян та високим ІРЛП і розглядаються як розвинені.

Рада Європи (РЄ) утворена 5 травня 1949 року «з метою досягнення більшого єднання між її членами для збереження та втілення в життя ідеалів і принципів, які є їхнім спільним надбанням, а також сприяння їх економічному та соціальному прогресу».

Наукове дослідження – процес дослідження певного об'єкта (предмета або явища) за допомогою наукових методів, що має на меті встановлення закономірностей його виникнення, розвитку і перетворення в інтересах раціонального використання у практичній діяльності людей.

СЕМІНАР 4

СТРУКТУРА ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПОРІВНЯЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Мета: ознайомити студентів з методикою проведення порівняльно-педагогічних досліджень; виробити вміння писати рецензії та анотації на статтю.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

I. Обговорення теоретичних питань

1. Види порівняльних досліджень.
2. Структура і основні етапи проведення порівняльного дослідження.
3. Мета і предмет дослідження та їх концептуалізація.
4. Особливість у виборі методів, технік і засобів проведення порівняльного дослідження.

II Індивідуальні завдання

Підготувати повідомлення:

1. Вибір засобів отримання інформації для проведення порівняльного дослідження.
2. Особливості організації порівняльного дослідження.
3. Аналіз та інтерпретація результатів порівняльного дослідження.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна література:

1. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – Суми: Ред.-вид. відділ СДПУ, 1999. – 300 с.
2. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2005. – 320 с.
3. Сбруєва А. А. Сутність ринкової ідеології освітніх реформ розвинутих країн / А. А. Сбруєва // Шлях освіти. – 2003. – №1. – С. 15–21.
4. Сисоєва С. О., Батечко Н. Г. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С. О. Сисоєва, Н. Г. Батечко // Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України. – Київ : ВД ЕКМО, 2011. – 344 с.

Додаткова література:

1. Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – Київ : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
2. Єгоров Г., Мельниченко Б., Василенко Н. Оцінювання і контроль знань учнів у зарубіжній школі / Г. Єгоров, Б. Мельниченко, Н. Василенко // Історія в школі. – 2000. – № 9. – С. 8–12.
3. Корсак К. В. Світова вища освіта. Порівняння і визнання закордонних кваліфікацій і дипломів: монографія / К. В. Корсак. – Київ : [б. в.], 1997. – 207 с.

III. Самостійна робота 4.

А. Розкрити зміст основних понять теми.

Б. Перевести основну інформацію теми в мову таблиць, схем, графіків (на вибір).

В. 1. На основі опрацювання дисертаційних досліджень з порівняльної педагогіки виконати такі практичні завдання:

Проаналізуйте методологічні засади проведення дослідження:

3–4 кандидатських дисертаційних досліджень з порівняльної педагогіки. Що є спільним, а що є відмінним у методології проведення і структурі цих досліджень. Відповідь обґрунтуйте.

2. Вибрати статтю порівняльно-педагогічного характеру, проаналізувати її та написати рецензію, орієнтуючись на нижче подані матеріали:

Критерії оцінки статті:

- а) Актуальність проблеми, заявленої в статті.
- б) Відповідність змісту статті її назви.
- в) Жанр статті (з досвіду роботи, огляд літератури, аналітична, історична, теоретична, методична та ін.).
- г) Структура статті (вступ, основна частина, висновки).
- д) Логічність, послідовність викладу матеріалу.
- ж) Змістовність й інформативність.
- з) Доказовість, аргументованість даних.
- і) Ступінь новизни наведених фактів.
- к) Цитування інших авторів, наявність списку використаних джерел.
- л) Доступність викладу, мова статті (науково-популярний, науковий).
- м) Наявність авторської позиції, точки зору автора.
- н) Наявність висновків, укладання або резюме.
- о) Адресат статті (вчителі, студенти, аспіранти, науковці, викладачі вищої школи, працівники системи освіти, керівники та ін.).

3. Підготуйте анотацію статті порівняльно-педагогічного характеру.

Г. Ознайомтеся з авторефератом дисертації з порівняльної педагогіки. Уявіть зміст дослідження, орієнтуючись на наступну схему:

Дайте відповідь на питання:

- а) Які методи дослідження були використані в роботі?
- б) На яких джерелах було виконано дослідження?
- в) Чи досяг автор поставленої мети, завдань?
- г) Чи відповідають отримані результати поставленим завданням?

СЕМІНАР 5

ПОЧАТКОВА ОСВІТА УКРАЇНИ

Мета: розкрити загальні тенденції розвитку початкової освіти в світі.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

I. Обговорення теоретичних питань

1. Вплив процесів глобалізації та інтеграції на розвиток початкової освіти в Україні.
2. Стандартизація початкової освіти в Україні.
3. Тенденції розвитку початкової освіти в Україні.

II Індивідуальні завдання

1. Порівняння систем освіти Великої Британії, Швеції, Німеччини і Франції
Завдання: На основі вивчення систем освіти Великої Британії, Швеції, Німеччини і Франції провести їх порівняння за етапами здійснення порівняльного дослідження. Визначити критерії порівняння. Обґрунтувати висновки і перспективні напрями запозичення досвіду цих країн у розвитку початкової освіти в Україні.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна література:

1. Локшина О., Ткаченко Ю. Система шкільної освіти Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії / О. Локшина, Ю. Ткаченко // Історія в школі. – 2001. – № 7. – С. 23–27.
2. Сбруєва А. А. Тенденції реформування середньої освіти розвинених англomовних країн в контексті глобалізації (90-ті рр. XX – початок XXI ст.): монографія / А. А. Сбруєва. – Суми: Сумська обл. друк.; Козацький вал, 2004. – 500 с.
3. Сисоєва С. О., Батечко Н. Г. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С. О. Сисоєва, Н. Г. Батечко // Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, Національний університет біоресурсів і природокористування України – Київ : ВД ЕКМО, 2011. – 344 с.

Додаткова література:

1. Єгоров Г. Громадянство у школі Франції / Г. Єгоров // Історія в школах України. – 1997. – № 4. – С. 54–55.
2. Тараненко І. Навчальний режим у школах країн Європейського співтовариства / І. Тараненко, О. Локшина // Шлях освіти. – 1996. – №1. – С. 23–37.
3. Шевченко А. Освіта у Франції / А. Шевченко // Рідна школа. – 2001, лютий.

III. Самостійна робота 5.

А. Розкрити зміст основних понять теми.

Б. Перевести основну інформацію теми в мову таблиць, схем, графіків (на вибір).

В. Зробити мультимедійну презентацію на запропоновану тему (система початкової освіти в зарубіжних країнах (Австрії, Республіки Польщі, Угорщини, Італії, Іспанії та ін.) – за вибором), дотримуючись поданої схеми:

- рисунок (модель, схема) структури освіти в окремій країні;
- особливості навчання в початковій школі (зі кількох років діти ідуть до школи, які предмети вивчають, скільки учнів у класі, які методики навчання і т.п.);

- спільні і відмінні риси з вітчизняною системою початкової освіти;
- домінантні стилі психолого-педагогічного спілкування в приватних і державних школах;
- освітні традиції в початкових школах, особливості виховання та соціалізації і т.п.)

Г. Переглянути художні фільми на педагогічну тематику, здійснити порівняльний аналіз освіти і виховання в різних країнах і в різні історичні епохи: художній фільм режисера Ролана Бикова «Чучело» (1983, СРСР), в головних ролях Крістіна Орбакайте, Юрій Нікулін, Олена Санаєва та ін.; «Історія Рона Кларка» (США, 2006).

IV. Інформаційний блок

Загальна середня освіта. У переважній більшості країн навчання дітей у початковій школі починається з 5–6-річного віку. Лише в деяких країнах світу (Бразилія, Монголія, Малайзія та ін.) діти йдуть до школи у віці 7–8 років. Тривалість початкового навчання варіюється. Вона може включати в себе перші чотири класи (Росія, Німеччина), або п'ять класів (Франція, Італія), або шість класів (США, Великобританія, Японія. За останні 10 років у світі намітилася *тенденція* збільшення тривалості обов'язкової освіти і повної середньої освіти.

Згідно з наявними даними, в 169 країнах світу (близько 80%) тривалість загальної середньої освіти становить 12 років включно з США, Францію, Канаду, Іспанію, Швецію, Австралію, Китай, Індію, Японію, країни Східної Європи і країни Балтії та інші, в 46 країнах – 13 років (Великобританія, Німеччина, Італія, Нідерланди, Чехія, Румунія та ін.).

У деяких країнах для отримання повної середньої освіти відводиться менший термін (наприклад, в Туркменії – 9 років, Монголії – 10 років). Що стосується країн СНД, то на 12-річна повна середня освіта вже перейшли Казахстан, Молдова, Узбекистан. Сьогодні 12-річна загальноосвітня школа відповідає міжнародним стандартам. Це фактично та планка, за якою судять про освітній рівень молоді.

11-річна тривалість шкільного навчання зберігається поки що в кількох країнах СНД, в окремих країнах Латинської Америки, а також в Ірані і Туреччині.

Практично у всіх країнах Африки і Азії повну загальну середню освіту становить 12–13 років, Це пояснюється тим, що в цих країнах (англомовних або франкомовних) зберігаються англійські або французькі моделі систем освіти – країн метрополій.

Найбільш розповсюджена структура шкільної освіти включає в себе:
 початкову освіту тривалістю від 4 до 6 років;
 неповну середню освіту від 3 до 5 років;
 повну загальну середню освіту 2–4 роки.

Виділяються кілька структурних моделей шкільного навчання:

А) **американська модель**, що одержала широке поширення (США, Японія, Китай, Корея та ін.), здійснюється за такою формулою $6 + 3 + 3 = 12$ (початкова школа + молодша середня школа + старша середня школа);

Б) **французька модель** $5 + 4 + 3 = 12$ – початкова школа + неповна середня школа (коледж) + повна середня школа (ліцей);

В) **німецька модель** (Німеччина, Австрія) $4 + 5 (6) + 3$ – початкова школа + різні типи шкіл (академічна – гімназія, професійна – реальна і ін.);

Г) **пострадянська модель** (країни СНД) $4 + 5 + 3$.

У ряді країн (Данія, Швеція, Фінляндія, деякі штати США) початкову освіту не виділяють як самостійний рівень, і перший рівень шкільної освіти тривалістю 8 – 9 років визначається як базовий (основна середня освіта).

У розвинених країнах навчання на основних ступенях загальної середньої освіти (початкова, неповна середня, повна середня школа) зазвичай проводиться окремо. Це стосується не тільки управління і фінансування, а й розміщення відповідних освітніх установ, кожна з яких має власну будівлю і своє найменування.

Так, у *Франції* початкову школу називають елементарною; молодша середня школа – коледж, старша середня школа – ліцей. (Ліцей, гімназія та ін.) – для другого (заклучного) етапу середньої освіти. В *Австрії* початкова школа називається народною, середня носить назву гімназії.

Тривалість навчального року в середній школі зарубіжних країн, як правило, становить близько 40 робочих тижнів, для початкових шкіл вона, як правило, на 2–3 тижні коротше. Так, наприклад, для середньої школи *Франції* законом встановлено, що «навчальний рік включає, щонайменше, 36 тижнів, розподілених на п'ять робочих періодів порівнянної тривалості, поділених чотирма тижнями канікул».

У Нідерландах і Китаї тривалість навчального року встановлена в 40 тижнів, в Японії – 39. У більшості країн заняття починаються у вересні (1-го або 15-го) і закінчуються до 1-го або 15-го липня, залишаючи 2 місяці на літні канікули. У ряді країн (Німеччина, Іспанія, Польща) початок навчального року зсувається на 1 жовтня. В Японії навчальний рік починається з квітня, в Республіці Корея, Бразилії – з березня.

V. Тестові завдання

1. В якій країні система освіти має наступний вигляд: $6 + 3 + 3$?

а) ФРН; б) Швеція; в) Франція; г) США.

2. Назвіть країну, в шкільній освіті якій домінує система трьохтипних шкіл:

а) США; б) Японія; в) ФРН; г) Франція.

3. Коледж у Франції це:

а) старші класи; б) неповна середня школа; в) початкова школа.

4. У якій країні набули поширення репетиторства школи?

а) Китай; б) Японія; в) Великобританія.

5. В якій країні в шкільній освіті є навчальний заклад під назвою граматична школа?

а) Великобританія; б) США; в) ФРН; г) Франція.

СЕМІНАР 6

СЕРЕДНЯ ШКОЛА ЗА КОРДОНОМ. ПРІОРИТЕТИ ШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

Мета: розкрити загальні тенденції розвитку освіти в світі.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

I. Обговорення теоретичних питань

1. Нові моделі навчання.
2. «Школи майбутнього» у США.
3. Реформування шкільної системи у Франції.
4. Нетрадиційна організація навчального процесу у Великій Британії.
5. Нові технічні засоби навчання.
6. Напрями виховання та їх значення у різних країнах: моральне виховання, естетичне виховання, екологічне виховання, фізичне виховання, трудове виховання, полікультурне виховання.

II Індивідуальні завдання

1. Порівняння тенденцій розвитку освіти в США та Японії.
- Завдання:** На основі вивчення систем освіти США та Японії провести їх порівняння за етапами здійснення порівняльного дослідження. Визначити критерії порівняння. Обґрунтувати висновки і перспективні напрями запозичення досвіду цих країн у розвитку початкової освіти в Україні.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна література:

1. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – Київ : ДАКККиМ, 2008. – 291 с.
2. Галус О. М. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – Київ : Вища школа, 2006. – 215 с.
3. Зязюн І. А. Реформа освіти в Японії / І. А. Зязюн // Рідна шк. – 1993. – №8. – С. 67–74.
4. Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз: Монографія / За ред. Н. Г. Ничкало, В. О. Кудіна. – Черкаси: Вибір, 2002. – 322 с.
5. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2005. – 320 с.

Додаткова література:

1. Беспалько В. П. Проблемы образовательных стандартов в США и России / В. П. Беспалько // Педагогика. – 1995. – №1. – С. 89–94.
2. Пилиповский В. Я. Поиски новой модели школьного образования в США / В. Я. Пилиповский // Педагогика. – 1996. – №3. – С. 102–106.
3. Пронников В. О. Освіта в Японії / В. О. Пронников, І. Д. Ладанов. – Київ : Знання, 1991. – 32 с.
4. Шпак О. Економічна освіта у школах США / О. Шпак // Шлях освіти. – 1998. – №4. – С. 23–28.

III. Самостійна робота 6.

- А.** Розкрити зміст основних понять теми.
- Б.** Перевести основну інформацію теми в мову таблиць, схем, графіків (на вибір).
- В.** На основі опрацювання наукової літератури описати системи освіти 3-4 країн світу. Що спільного у тенденціях їх розвитку? Що є відмінним?

Відповідь обґрунтуйте. Приготувати презентації щодо розвитку освіти обраних країн.

Г. Розробити електронний варіант тестового завдання на запропоновану тему. Охарактеризуйте особливості змісту домінуючих педагогічних теорій в шкільній практиці зарубіжних країн.

Д. Підготувати огляд національної системи шкільної освіти в конкретній країні світу (на вибір). Охарактеризувати систему освіти за таким планом:

- коротка історична довідка;
- сучасна модель шкільної освіти;
- законодавча база;
- витрати на освіту;
- ступінь централізації системи освіти;
- терміни навчання на різних ступенях;
- статистичні дані щодо охоплення учнів освітою;
- типологія шкіл;
- перехід з середньої школи до вищої та ін.

СЕМІНАР 7

ПРИВАТНІ ЗАКЛАДИ У СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ СИСТЕМАХ

Мета: показати причини появи і еволюцію розвитку приватної освіти, її плюси і мінуси.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

I. Обговорення теоретичних питань

1. Роль і місце приватної школи в системі освіти.
2. Класифікація приватних шкіл.
3. Приватні школи в країнах Західної Європи.
4. Елітарна школа США.
5. Елітарна школа Великої Британії.

II Індивідуальні завдання

Підготувати повідомлення:

1. Вальдорфські школи.
2. Процедура вступу до приватної школи.
3. Зміст освітніх програм у приватних школах різних країн.
4. Приватна школа в США.
5. Вітчизняний досвід розвитку приватних шкіл в дореволюційний період
6. Сучасні приватні навчальні заклади в різних країнах.
7. Плюси і мінуси приватної освіти.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна література:

1. Васюк О. В. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. В. Васюк. – К.: ДАКККіМ, 2008. – 291 с.
2. Галус О. М. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / О. М. Галус, Л. М. Шапошнікова. – Київ : Вища школа, 2006. – 215 с.
3. Зязюн І. А. Реформа освіти в Японії / І. А. Зязюн // Рідна школа. – 1993. – №8. – С. 67–74.
4. Професійна освіта в зарубіжних країнах: порівняльний аналіз: Монографія / За ред. Н. Г. Ничкало, В. О. Кудіна. – Черкаси: Вибір, 2002. – 322 с.
5. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2005. – 320 с.

Додаткова література:

1. Пронников В. О. Освіта в Японії / В. О. Пронников, І. Д. Ладанов. – Київ : Знання, 1991. – 32 с.
2. Шпак О. Економічна освіта у школах США / О. Шпак // Шлях освіти. – 1998. – №4. – С. 23–28.
3. Шевченко А. Освіта у Франції / А. Шевченко // Рідна школа. – 2001, лютий.
4. Харпер Х. Влияние рынка на профессиональное образование в Великобритании / Х. Харпер, Л. Гарнер // Педагогика. – 1998. – №8. – С. 96–102.

III. Самостійна робота 7.

А. Розкрити зміст основних понять теми.

Б. Перевести основну інформацію теми в мову таблиць, схем, графіків (на вибір).

В. На основі опрацювання наукової літератури описати приватні школи 3–4 країн світу. Що спільного у тенденціях їх розвитку? Що є відмінним?

Відповідь обґрунтуйте. Приготувати презентації щодо приватних шкіл в системі освіти обраних країн.

Г. Дібрати бібліографію до теми «Західні моделі організації й управління освітніми системами».

IV. Інформаційний блок

Приватні заклади освіти (школи, вузи) – це створені приватними організаціями та особами недержавні освітні установи. Фінансуються за рахунок залучення коштів різних недержавних організацій, фондів, благодійних пожертвувань приватних осіб та ін. Діяльність приватних шкіл регулюється законодавством. Приватні навчальні заклади повинні забезпечувати учням отримання повноцінної освіти, а також режим освітнього закладу, еквівалентний режиму державних шкіл і вузів.

Приватні навчальні заклади повинні отримати ліцензію на право освітньої діяльності, державну акредитацію і регулярно проходити атестацію в установленому для всіх освітніх установ порядку.

У даний час у світі функціонує кілька моделей приватної школи: елітарна, експериментальна, авторська, конфесійна, національна, «кон'юнктурна» і ін.

Термін «елітна освіта» означає утворення з таким змістом і з такими освітніми механізмами, які дають на виході високоосвічених людей. Елітарна освіта пов'язана з системою закритого рекрутування еліт (хто нагорі, той і еліта).

Елітна освіта практикує систему відкритого рекрутування, тобто шляхом організації відкритої і публічної конкуренції за потрапляння до еліти.

Елітарні школи Великобританії зветься «публічні школи». У даний час їх налічується 260.

Найпрестижніша школа Англії – **Ітон** (1440) – була створена королем Генріхом VI. Її було задумано ним як школу для безкоштовного навчання 70 стипендіатів з тим, щоб після її закінчення вони продовжили навчання в Королівському коледжі Кембриджа. До сьогодні в Ітоні серед інших учнів виділяються ці сім десятків «королівських стипендіатів», до їх імен додається приставка KS (King's Scholar). Вони – гордість Ітона. Характерна відмінність Ітона від інших публічних шкіл – близькість до королівського двору.

Британський монарх особисто призначає главу ради піклувальників, а формуванням ради займаються Оксфорд, Кембридж і Королівське товариство (Академія наук). Пост директора Ітона вважається у Великобританії вершиною вчительської професії. В Ітоні навчається 1250 учнів. Термін навчання в школі розрахований на 5 років (з 13 до 18 років). Згідно з традицією іноземців в коледжі має бути не більше 10%. З 250 щорічних випускників Ітона всі 250 вступають до найпрестижніших університетів (Йель, Гарвард, Сорбонна, Оксфорд, Кембридж).

Вартість навчання в Ітоні висока – 12,5 тисячі фунтів стерлінгів на рік, але, навіть маючи гроші, туди потрапляє не кожен. Раніше дві третини учнів складали сини колишніх ітонцев. Англійці жартували, що ця публічна школа швидше нагадує спадковий клуб для політичних діячів, оскільки в її традиціях розвивати у вихованців професійний інтерес до політики. В Ітоні навчалися 20 британських прем'єр-міністрів, 8 архієпископів, спадкоємці британської корони, багато міністрів, послы, ціла плеяда відомих письменників (Г. Філдінг, П. Шеллі. Дж. Оруелл), такі відомі люди як Т. Грей, Ян Флемінг, Е. Пауел, Р. Бріджес, Р. Бойл і ін. Сьогодні в школі навчається чимало представників середнього класу, вихідців з аристократичних сімей трохи більше 20%.

Завдяки надзвичайно високій платі за навчання, а також щедрим грошовим пожертвуванням від своїх колишніх вихованців Ітон у своєму розпорядженні має засоби, щоб наймати кращих викладачів. Навчальний план Ітона включає ті ж базові дисципліни, що і в державних школах. Разом з тим пропонується широкий набір додаткових предметів. Наприклад: 10 іноземних мов, секції живопису, економіки, космонавтики, 10 видів спорту (айкідо, крикет і ін.). Існує 50 товариств за інтересами: любителів англійського чаю, фотографії, різних видів мистецтва. В Ітоні велике значення надається музичній освіті. На сьогоднішній день 1300 учнів, навчаються в школі, на тиждень припадає 800 уроків музики. У 2000 році було відкрито нову будівлю музичної школи, оснащену останніми досягненнями музичної науки і техніки. Вчителі, що дають уроки, приїжджають сюди з усієї Англії. Щороку кілька особливо талановитих випускників потрапляють до престижного Британського молодіжного оркестру. Особливо обдарованим учням призначається стипендія. В Ітоні існує ряд стипендій: *академічна*, якщо у дитини здібності до академічних наук, *музична* – для тих, хто володіє музичним талантом, *королівська* – для підлітків, які демонструють виняткові здібності.

У США серед приватних незалежних шкіл (5 тис.) Виділяються 100 суперелітарних шкіл (академії, єпископальні і неконфесійної школи). Найстарша елітарна школа США – **академія С. Філіпса** (1778) розташована в місті Ендовер, штат Массачусетс.

Крім високої плати за навчання для елітарних шкіл характерні такі риси:

- наявність власної філософії освіти,
- орієнтація на вихідців із заможних верств,
- академічна спрямованість навчання,
- акцент на спорт як засіб розвитку характеру і умінь діяти в команді,
- виховання кастового духу,
- обережність по відношенню до експериментів в освіті, зв'язок з елітними університетами.

Оксфорд. Найстаріший університет в англomовному світі і перший у Великобританії (1096). За Генріха II Оксфорд став справжнім

університетським містом. Згодом навчання в цьому університеті стало обов'язковим для знаті.

Назва «Оксфорд» походить від двох слів – «бичачий» і «брід». Університет складається з 39 коледжів, а також 7 гуртожитків – закритих навчальних закладів, що належать релігійним орденів без статусу коледжу. Іспити, більшість лекцій і лабораторних занять організовані централізовано, а коледжі проводять індивідуальні заняття і семінари зі студентами. Зараз в Оксфорді навчається 18,5 тисяч студентів, близько чверті з них – іноземні. Їх кількість різко збільшується влітку, коли відкриваються літні мовні школи. Жінок в Оксфорді почали приймати тільки в 1920-х рр., Проте вже в 70-х було скасовано роздільне навчання.

Штат викладачів Оксфорда величезний – майже 4 тисячі осіб, з них 70 – члени Королівського товариства, понад 100 – члени Британської Академії. Оксфорд використовує в навчанні унікальну систему тьюторства – над кожним студентом засновано персональну опіку фахівцем з обраної спеціальності. Основні напрямки підготовки студентів – гуманітарні, математичні, фізичні, соціальні науки, медицина, науки про життя і навколишнє середовище. Для того, щоб вступити до Оксфорду, крім вельми значної суми грошей (витрати на проживання в рік – близько 8 тисяч фунтів, плата за навчання залежить від обраної спеціальності : мистецтво – 6300 фунтів; наука – 8400 фунтів, медицина – 15400 фунтів), необхідно знати англійську мову не гірше англійця (за сертифікатами IELTS – 6.5, TOEFL – 230).

Заява подається восени перед запланованим роком початку навчання. Спеціальна комісія розглядає оцінки (тільки відмінні, A-level), рекомендаційні листи, проводить співбесіди. У деяких випадках майбутнього студента можуть попросити показати свої письмові роботи – в Оксфорді суворо підходять до своїх майбутніх абітурієнтів, і вибирають не за товщиною гаманця, а за рівнем знань, мотивації до навчання. До речі, вступати до Оксфорду і Кембриджу одночасно заборонено. Оксфорд – не тільки університет, але і найбільший науково-дослідний центр, у Оксфорда більше сотні бібліотек (найбільша університетська бібліотека в Англії) і музеїв, власне видавництво. Студенти мають можливість значну кількість свого часу присвячувати дозвіллю – до їхніх послуг понад 300 гуртків за інтересами. Традиційно пильну увагу в Оксфорді приділяють спорту як корисному і престижному виду відпочинку. Наприклад, недавно команда Оксфорда обіграла збірну Кембриджа в змаганнях з академічного веслування. Зі стін Оксфорда вийшла ціла плеяда блискучих діячів науки, літератури, мистецтва – в його стінах викладали Крістофер Рен, Джон Толкієн, Льюїс Керролл, навчалися Роджер Бейкон і Маргарет Тетчер. 25 британських прем'єр-міністрів закінчили Оксфорд. Освіта в Оксфорді для англійської аристократії – багатовікова традиція і данина престижу, а для талановитих студентів – шанс стати вченими світового рівня.

Гарвардський університет – найстаріший приватний вищий навчальний заклад США – розташований в місті Кембридж (штат Массачусетс). Університет було засновано 8 вересня 1636 року, через 16 років після появи на американському континенті перших колоністів. Назву вуз отримав на честь свого першого покровителя Джона Гарварда, молодого міністра, який після своєї смерті в 1638 році залишив у спадок новому навчальному закладу половину свого майна і бібліотеку. Історично ця бібліотека стала другою публічною бібліотекою на континенті (першою була бібліотека монастиря ордену єзуїтів). У брошурі 1643 року щодо призначення Гарварда було зазначено наступним чином: «Для пошуку знань і передачі їх потомству, тремтячі на цьому шляху нехай продовжують неосвічено сподіватися на чудеса церкви». Фактичне перетворення коледжу університет відбулося в першій чверті XIX століття, коли, крім вивчення Біблії, мов і математики, почали викладати також медицину (1810) і юриспруденцію (1817).

Перший випуск Гарварда обмежився дев'ятьма студентами, які навчалися у єдиного викладача за традиційною програмою англійських університетів, де переважали філософські дисципліни.

Зараз університет має кілька власних музеїв, серед яких ботанічний (з колекцією скляних рослин), порівняльної зоології, мінералогії та геології, археології та етнології (де можна дізнатися безліч подробиць з життя майя та ацтеків). Університет має не тільки власний ботанічний сад, але і власний ліс, чиє життя з року в рік досліджують біологи. Серед всього – найбільша в світі наукова бібліотека; крім центрального книжкового зібрання, є окремі бібліотеки (бібліотека рідкісних книг і рукописів, медична, китайсько-японська та ін.). Найбільше Гарвард пишається своїми науковими досягненнями, а саме розробками всесвітньо знаменитого медичного факультету.

У даний час в університеті навчаються 18 тисяч осіб, ще 10 тисяч є слухачами курсів різних шкіл, що належать до системи Гарварда. Цей найстаріший американський університет закінчили семеро президентів США: Дж. Адамс, Дж. Кінсі Адамс, Т. і Фр. Д. Рузвельт, Р. Хейс, Дж. Ф. Кеннеді і нинішній президент США Дж. Буш. В університеті 12 коледжів і факультетів:

Факультет мистецтв та наук (Faculty of Arts and Sciences), що включає відділення інженерних і прикладних наук (School of Engineering and Applied Sciences), які разом забезпечують:

Гарвардський коледж (Harvard College) для студентів, які навчаються на ступінь бакалавра (з 1636 р.) ;

Аспірантуру мистецтв і наук для аспірантів (Graduate School of Arts and Sciences) (1872 р.);

Відділення продовження освіти (Harvard Division of Continuing Education), що включає Harvard Extension School (1909 р.) і Harvard Summer School (1871 р.).

Медичний факультет (Faculty of Medicine), що включає факультет медицини (Medical School) (1782 р.) і стоматології (Harvard School of Dental Medicine) (1867 р.).

Гарвардський інститут богослов'я (Harvard Divinity School).

Гарвардський інститут юридичних наук (Harvard Law School).

Гарвардський інститут бізнесу (Harvard Business School).

Аспірантуру дизайну (Graduate School of Design).

Аспірантуру педагогічних наук (Harvard Graduate School of Education).

Інститут охорони здоров'я (Harvard School of Public Health).

Інститут адміністрації ім. Джона Ф. Кеннеді (John F. Kennedy School of Government).

Конкурс на всі спеціальності величезний, але, як і в більшості університетів, особливо популярні медицина, юриспруденція, бізнес і політологія. Сьогодні в Гарварді навчаються понад 18000 студентів з усіх регіонів США і 100 країн світу. Гарвард закінчили 30 лауреатів Нобелівської премії. Рік навчання в університеті коштує біля 42 тисяч доларів. На сьогодні дві третини студентів отримують фінансову допомогу. Це стосується і іноземних, зокрема і українських абітурієнтів.

Ліга плюща – асоціація восьми найстаріших університетів США. Вважається, що члени ліги відрізняються виключно високою якістю освіти і, у зв'язку з цим, певним снобізмом по відношенню до інших американських університетів. Ця назва походить від пагонів плюща, що обвивають старі будівлі цих університетів. Термін «Ліга плюща» використовується з 1954 року. Члени ліги в алфавітному порядку:

Браунський університет (штат Род-Айленд, 1764)

Гарвардський університет (штат Массачусетс, 1636)

Дартмутський коледж (штат Нью-Хемпшир, 1769)

Єльський університет (штат Коннектикут, 1701)

Колумбійський університет (штат Нью-Йорк, 1754)

Корнельський університет (штат Нью-Йорк, 1865)

Пенсільванський університет (штат Пенсільванія, 1751)

Прінстонський університет (штат Нью-Джерсі, 1746)

V. Тестові завдання

1. Приватна школа якої країни вважається еталонною і розглядається як зразок при створенні елітарних шкіл?

а) США; б) Великобританія; в) Японія.

2. В якості синонімів терміна «приватна школа» в науковій літературі широко використовуються поняття:

а) вільні, альтернативні, незалежні школи; б) школи вільної підтримки, школи-магніти; в) конфесійні та граматичні школи.

3. Найстаршим типом приватної школи в США є:

а) академії; б) католицькі школи; в) єпископальні школи.

4. Найзнаменитіша приватна школа Великобританії називається:
а) Вінчестер; б) Ітон; в) Херроу.
5. У ФРН отримали поширення такі типи приватної школи:
а) конфесійні, вальдорфські, альтернативні, школи-інтернати; б) конфесійні, граматичні, сучасні; в) елітарні, експериментальні, авторські.
6. Державна підтримка в Данії приватних шкіл становить:
а) 70%; б) 80%; в) 50%.
7. Першим підприємством в ФРН, яке створив при собі приватний корпоративний університет було :
а) Еріксон; б) Філіпс; в) Люфтганза.

СЕМІНАР 8

СИСТЕМА КОНТРОЛЮ І ОЦІНКИ ЗНАНЬ У СВІТОВІЙ ОСВІТІ

Мета: показати еволюцію підходів до системи контролю та оцінки знань в історії освіти; дізнатися про різні погляди вчених.

ПЛАН ЗАНЯТТЯ

I. Обговорення теоретичних питань

1. Історія виникнення системи оцінки знань.
2. Дискусії навколо проблеми оцінки знань учнів.
3. Шкали оцінки знань учнів в зарубіжній практиці освіти.

II Індивідуальні завдання

1. Чому в початковій школі багатьох країн світу оцінки учням не ставляться?

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна література:

1. Зязюн Л. Освітня система Франції / Л. Зязюн // Рідна школа. – 2001, листопад.
2. Локшина О. Система шкільної освіти Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії / О. Локшина, Ю. Ткаченко // Історія в школі. – 2001. – № 7. – С. 23–27.
3. Мельниченко Б. Система шкільної освіти у Федеративній Республіці Німеччині / Б. Мельниченко // Історія в школі. – 2001. – № 5. – С. 17–21.
4. Сбруєва А. А. Порівняльна педагогіка: навчальний посібник / А. А. Сбруєва. – 2-ге вид., стер. – Суми: Університетська книга, 2005. – 320 с.

Додаткова література:

1. Тараненко І. Навчальний режим у школах країн Європейського співтовариства / І. Тараненко, О. Локшина // Шлях освіти. – 1996. – №1. – С. 23–37.
2. Харпер Х. Влияние рынка на профессиональное образование в Великобритании / Х. Харпер, Л. Гарнер // Педагогика. – 1998. – №8. – С. 96–102.
3. Шевченко А. Освіта у Франції / А. Шевченко // Рідна школа. – 2001, лютий.

III. Самостійна робота 8.

А. Розкрити зміст основних понять теми.

Б. Перевести основну інформацію теми в мову таблиць, схем, графіків (на вибір).

В. Чому система оцінювання у країнах світу відрізняються одна від одної? Обґрунтуйте свою відповідь.

IV. Інформаційний блок

Еволюція системи оцінювання знань учнів у вітчизняному досвіді

1737 р. – введення системи словесних трибальних оцінок в Київській духовній Академії (хороші успіхи, середні успіхи, успіхи нижче середнього).

1837 р. – офіційне введення Міністерством народної освіти п'ятибальної системи оцінок в Росії (1 – слабкі успіхи, 2 – посередні, 3 – достатні, 4 – хороші, 5 – відмінні).

Кінець XIX ст. – 1917 р. – шестибальна система оцінок (0–5).

1918 р. – постанова Наркомосу РРФСР про скасування бальної системи оцінювання знань учнів.

1935 р. – введення п'ятибальної словесної системи оцінок «дуже погано», «погано», «посередньо», «добре», «відмінно»)

1944 р. – введення цифрової п'ятибальної системи оцінювання

Такі педагоги як: В. А. Евтушевський, К. К. Сент-Ілер, А. Рембрович підтримували використання позначки в оцінюванні досягнень учнів:

1) Якщо бали скасувати, то вчитель стане повновладним господарем класу і матиме можливість ставитися до учнів деспотично.

2) Набагато чесніше виставити бал, який точно не визначає причину неуспіхів, але підводить учня під відому групу (успішних, менш успішних, зовсім невстигаючих учнів), ніж кидати йому в обличчя важкий докір в лінощах, який без балів доведеться робити набагато частіше.

3) Причини непедагогічних відносин між учителем і учнем, пов'язаних з «баловиробництвом», треба бачити в невмінні вчителя виставити позначку, не ображаючи дітей.

П. Г. Редькін, І. Ф. Рашевський вважали, що «в самому єстві балів полягає логічна безглуздість» і висували такі аргументи:

1) За допомогою балів вчитель намагається карати або заохочувати учня, а в результаті у дітей не відчувається природне прагнення до знань, і вони починають вчитися виключно заради балів. Учні намагаються всіма правдами і неправдами отримати вищий бал.

2) Праця учня, як всяка праця взагалі, повинна бути так чи інакше оцінена, учень повинен знати, добре чи погано він виконав задану роботу, і

сказати це зобов'язаний йому саме вчитель, але засобом такої оцінки бал служити не може.

3) Оцінки погіршують відносини між учнями та навчанням, відокремлюють вчителя від учнів, створюють ґрунт для постійних зіткнень, що викликають недовіру.

4) Вчитель зобов'язаний не тільки визначити знання учня, а й роз'яснити учневі та його батькам всі ті обставини, які сприяють або, навпаки, перешкоджають успішності занять даного учня. Недостатньо констатувати факт неуспішності учня, необхідно визначити причини цієї неуспішності.

5) Запам'ятати відповіді учнів за допомогою оцінок неможливо. Рейтинговий бал не нагадує вчителю, ні що саме не знав учень, ні за яких обставин він відповідав, ні причин, чому його відповідь виявилася незадовільною.

6) Під гнітом оцінок учень відчуває постійне відчуття тривоги, страху, це призводить до зниження розумової працездатності, сприяє появі невпевненості в собі, формує відчуття нездатності впоратися з труднощами і небажанням діяти.

7) Бали є непридатним засобом для встановлення зв'язку сім'ї зі школою: мовчазна цифра нічого не може сказати батькам, але може викликати гнівну реакцію, якщо оцінка не відповідає їхнім очікуванням.

8) Незрозуміло, що взагалі фіксує оцінка. Вчителі зовсім по-різному усвідомлюють саме значення оцінки: одні виставляють її за один вивчений урок, інші за знання всього курсу, треті домішують сюди оцінку поведінки, уваги, старанності, здатності учня і т.д. Бал є число, яким намагаються виміряти різні, в тому числі і моральні якості учнів, але вони не можуть бути вимірянні.

9) Та обставина, що бали можуть служити і, дійсно, часто служать засобом контролю над вчителями, свідчить швидше проти балів, ніж за них. Контроль над вчителями показує тільки, що вчителі не користуються довірою начальства, що їх можуть підозрювати в несправедливості і в упередженому ставленні до дітей.

Системи оцінювання навчальних досягнень учнів в середній школі за кордоном

Країна	Етапи шкільної освіти		
	Початкова школа	Базова школа	Старша школа
Греція	4-х бальна	10-бальна	
Австрія	5-бальна		
Норвегія	Оцінки не ставляться	5-бальна	6-бальна
Росія	5-бальна		
США	Кредитна система (80 кредитів для отримання атестата)		
Великобританія, Польща	6-бальна		
Німеччина	6-бальна	15-бальна	
Нідерланди, Латвія, Республіка Білорусь	10-бальна		
Молдова, Україна	12-бальна		
Данія	13-бальна		
Франція	20-бальна		
Італія	5-бальна		
Японія	5-рівнева		

Система оцінювання у школах

У **США** немає загальнодержавної шкали оцінок. Застосовуються як різні варіанти числових, так і рейтингові. Все ж найпоширеніша 5-бальна з позначенням балів літерами від А до Е.

А – 15% учнів – постійно високий рівень готовності, глибокі знання і оригінальність (відмінно).

В – 25% учнів – рівень вищий за середній (добре).

С – 35% учнів – середній рівень виконання завдань (середньо).

Д – 15% учнів – мінімальний рівень знань (нижче середнього).

Е – 10% учнів – незадовільні результати або повне незнання навчального матеріалу.

Теоретично до мінімуму зведений суб'єктивізм вчителя, і учень отримує чітко те, що заслужив. Межа позитивної оцінки висока: незадовільною вважається будь-яка оцінка нижче 70 балів. Оцінки в межах 70–80 балів задовільні, але не престижні.

У школах США дітей не викликають до дошки, не опитують. Закони деяких штатів забороняють повідомляти будь-кому оцінки учня без письмового дозволу батьків.

В **Італії** п'ятибальна система оцінювання знань учнів:

- Відмінно – 5,
- Добре – 4,
- Задовільно (посередньо) – 3,
- Незадовільно (погано) – 2,
- Дуже погано – 1.

Система оцінювання знань «словесна» – називають не цифри, а слова «відмінно», «добре» тощо.

У **Польщі** використовується 6-бальна система, де 6 – це найвища оцінка, а 1 – найнижча:

6 – відмінно

5 – дуже добре

4 – добре

3 – задовільно

2 – допустимо

1 – незадовільно

Фактично, оцінки 6–2 позитивні, а 1 – негативна.

Учні в Польщі користуються електронними щоденниками на різноманітних платформах, доступ до яких можливий через Інтернет. У такому щоденнику зберігається вся поточна інформація шкільної діяльності учня – оцінки, перекази, пропуски і прогули, домашні завдання, зауваження і похвала, оголошення від учителів. Код доступу та пароль на свою електронну адресу отримує від школи окремо кожен учень і батьки.

Вага осену, або вага оцінки – це спеціальна позначка над основною оцінкою учня. Кожна школа відповідно до регламенту надає вагу від 1 до 3 кожному виду діяльності на уроці, щоб можна було об'єктивно вирахувати середній бал за роботу протягом року. Наприклад, контрольна робота має вагу 3, усна відповідь на уроці – 2, виконання презентації з домашньої роботи – 1.

У результаті для учня вираховується середній бал з предмету за всі його оцінки разом із вагою. Щоб вирахувати середній бал, кожен оцінку треба додати стільки разів, скільки вона «важить» і поділити на кількість.

Наприклад, за контрольну роботу учень отримав 4 бали. Вага оцінки - 3.

Тобто ми додаємо оцінку тричі: $4 + 4 + 4 = 12$.

За усну відповідь він отримав 5:

$$5 + 5 = 10$$

А за домашнє завдання - 6 балів.

6

Тепер всі бали разом із вагою додаються і діляться на кількість оцінок:

$$12 + 10 + 6 = 28$$

$$28 : 6 = 4,6$$

Таким чином, середня оцінка учня з предмету – 4,6 у щоденнику вписана дрібним шрифтом під назвою кожного предмету і вираховується автоматично за вище наведеним алгоритмом.

Учень зобов'язаний отримати означену кількість оцінок з кожного предмету щоб мати можливість отримати семестрову оцінку. Щоб вирахувати необхідну кількість оцінок, потрібно кількість годин предмету за тиждень помножити на 2 і додати 1. Наприклад, уроки фізики відбуваються двічі на тиждень:

$$(2 * 2) + 1 = 5$$

Отже, за семестр учень повинен отримати мінімум 5 оцінок з фізики.

Наприклад, якщо учень з якоїсь причини не відвідував уроки з біології, в щоденнику не вистачає необхідної кількості оцінок, учень отримує оцінку «некваліфікований» і тільки з дозволу педагогічної ради може відпрацювати матеріал (зазвичай контрольні з усього матеріалу за семестр).

Основний спосіб перевірки і контролю знань у **Японії** – письмові тести. У початковій і середній школах застосовується

5-рівнева шкала оцінок: **S** (дуже добре); **A** (добре); **B** (задовільно); **C** (погано); **D** (дуже погано). Іспити інтенсивні і виснажливі.

У закладах вищої освіти застосовується 100-бальна рейтингова система оцінювання: **100-80** балів – відмінно (оцінюється літерою A), **79-70** – добре (B), **69-60** – задовільно (C), **59-0** – незадовільно (D).

V. Тестові завдання

1. Яка з європейських програм орієнтована на підвищення мобільності студентів?
а) Лінгва; б) Еразмус; в) Вісбі; г) Темпус.
2. Класичним взірцем централізованої системи освіти є:
а) США; б) ФРН; в) Канада; г) Франція.
3. Департамент освіти в США був створений:
а) в 1910 р.; б) в 1961 р.; в) у 1979 р.
4. У випускних класах школи американські школярі здають:
а) випускні іспити; б) тести; в) випускні роботи.
5. В Європі дистанційна освіта розвивається через:
а) відкриті університети; б) школи заочного навчання; в) курси.
6. У США найбільш поширеною формою навчання обдарованих дітей є:
а) школа для обдарованих; б) створення умов у звичайній школі; в) елітарна школа.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Кожному магістранту необхідно виконати індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) за обраною темою. На основі зібраного матеріалу майбутні фахівці готують мультимедійну презентацію (мінімум 20 слайдів).

Обов'язковими структурними компонентами презентації є: титульна сторінка (назва кафедри, навчальної дисципліни, теми, групи, прізвища та імені магістранта, року виконання), план, основний зміст, висновки, використана література.

Слайди, окрім текстового викладу, повинні містити таблиці, схеми, рисунки, фотографії.

Тематика індивідуальних науково-дослідних завдань (ІНДЗ):

1. Система початкової освіти в США.
2. Система початкової освіти в Канаді.
3. Система початкової освіти в Швеції.
4. Система початкової освіти в Китаї.
5. Система початкової освіти в Швейцарії.
6. Система початкової освіти в Туреччині.
7. Система початкової освіти в Японії.
8. Система початкової освіти в Франції.
9. Система початкової освіти в Фінляндії.
10. Система початкової освіти в Польщі.
11. Система початкової освіти в Німеччині.
12. Система початкової освіти в Ізраїлі.
13. Система початкової освіти у Великій Британії.
14. Система початкової освіти в Данії.
15. Система початкової освіти в Італії.
16. Система початкової освіти в Болгарії.
17. Розвиток початкової освіти в Бельгії.
18. Розвиток початкової освіти в Австрії.
19. Розвиток початкової освіти в Голландії.
20. Урахування прогресивного зарубіжного досвіду у розвитку сучасної початкової освіти України.
21. Спільні та відмінні риси організації шкільних систем країн Заходу.
22. Напрями діяльності міжнародних культурно-освітніх організацій.
23. Теорія і практика виховання учнів (за вибором: США, Великобританія, Польща, Японія).
24. Концепції і практика соціалізації школярів (за вибором: США, Великобританія, Польща, Японія).
25. Проблеми співпраці школи і сім'ї у вихованні і освіті провідних країн світу: порівняльний аналіз.
26. Елітарні школи за кордоном (на вибір: США, Великобританія, Польща, Японія).
27. Система оцінювання навчальних досягнень учнів у загальноосвітній школі (на вибір: США, Великобританія, Польща, Японія).

28. Медіанавчання в сучасній освіті (на вибір: США, Великобританія, Польща, Японія чи інша країна).

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Структура освіти Великої Британії.
2. Фінансування й управління освітою Великої Британії.
3. Проблеми британської освіти до розв'язання у ХХІ столітті.
4. Освіта Німеччини.
5. Терміни навчання та особливості навчальних програм у школі Німеччини.
6. Управління і фінансування освіти Німеччини.
7. Проблеми освіти Німеччини до розв'язання у ХХІ столітті.
8. Освіта Франції.
9. Демократичність як принцип розвитку освіти.
10. Характеристика навчальних закладів Франції.
11. Фінансування й управління освітою Франції.
12. Проблеми освіти Франції.
13. Освіта Швеції.
14. Структура, типи навчальних закладів Швеції.
15. Особливості управління та фінансування освіти в Швеції.
16. Освіта Російської Федерації.
17. Структура і типи навчальних закладів Російської Федерації.
18. Освіта України в контексті входження до єдиного європейського простору освіти.
19. Вплив процесів глобалізації та інтеграції на розвиток освіти в Україні.
20. Інформатизація освіти в Україні.
21. Дистанційна освіта в Україні.
22. Стандартизація освіти в Україні.
23. Структура освіти Австрії.
24. Структура освіти Республіки Польщі.
25. Структура освіти Угорщини.
26. Структура освіти Італії.
27. Структура освіти Іспанії.
28. Характеристика системи освіти США.
29. Роль влади Штату у розвитку освіти в США.
30. Освіта Японії.
31. Освіта Ізраїлю.
32. Характеристика системи освіти Австралії.
33. Основні тенденції у розвитку освіти Китаю.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Мета і завдання порівняльної педагогіки, її місце в структурі педагогічної науки.
2. Значення порівняльної педагогіки, її зв'язок з іншими науками.
3. Описовий, статистичний, історичний, соціологічний, порівняльний та індуктивно-дедуктивні методи дослідження порівняльної педагогіки.
4. Виникнення порівняльної педагогіки. Історичні етапи її розвитку як науки.
5. Засновники та дослідники порівняльної педагогіки: Марк-Антоній Жюльєн (Паризький), В. Кузен, Ф. Тірш, К. Ушинський, Майкл Е. Седлер, Ісаак Кендл, Ніколас Хенс, Фрідріх Шнейдер, Франс Хілкер та ін.
6. Спільне і відмінне в появі та розвитку освіти у кожній країні. Вплив світових та національних релігій на розвиток освіти.
7. Соціально-економічні та політичні фактори розвитку освіти зарубіжних країн. Соціально-економічний статус країни як умова розвитку освіти.
8. Показники інформаційного прогресу країни як основа забезпечення її освітнього прогресу.
9. Процеси глобалізації та їх вплив на розвиток освіти.
10. Особливості шкільної освіти в полікультурному суспільстві. Актуальність полікультурної освіти.
11. Західні моделі організації й управління освітніми системами. Державний характер організації, фінансування і реформування систем освіти.
12. Основні причини здійснення періодичного реформування систем освіти в більшості країн світу. Тенденції централізації і децентралізації управління освітою в різних країнах світу.
13. Причини виникнення приватних освітніх закладів в сучасних освітніх системах. Роль і місце приватних освітніх закладів в сучасних освітніх системах. Провідні моделі навчання обдарованих дітей.
14. Економічна ефективність освіти в розвинених країнах і країнах, що розвиваються. Загальна характеристика соціального попиту на освіту.
15. Політичні чинники розвитку освіти в сучасному світі. Інтеграція в галузі сучасної освіти. Орієнтація на неперервну освіту. Проблеми демократизації та гуманізації освіти.
16. Провідні міжнародні міжурядові і неурядові організації та фонди освітнього спрямування. Їхні завдання та організаційні засади. Результативність освітньої діяльності ЮНЕСКО, СЕПЕС та інших міжнародних організацій. Основні освітньо-культурні сфери діяльності ЮНІСЕФу.
17. Діяльність органів Європейського союзу в освітньому напрямі. Тенденції створення європейського освітнього простору.
18. Роль міжнародних організацій у здійсненні порівняльного аналізу якості навчання в світі. Завдання міжнародних організацій і фондів щодо подолання причин неграмотності в світі.

19. Основні підходи щодо поділу країн на регіони. Характеристика регіонів за певними історико-культурними, релігійними, соціально економічними, політичними особливостями: європейський; північноамериканський; латиноамериканський; арабський; азійський; австралійський регіони та регіон тропічної Африки.
20. Проблема моделювання світового, європейського чи регіонального освітнього простору. Порівняльні показники розвитку освіти в регіонах. Індeksi людського розвитку, людського капіталу, індекс інтелектуального потенціалу суспільства.
21. Дошкільні заклади та міжнародні організації дошкільної освіти.
22. Особливості і пріоритети дошкільної освіти у США.
23. Особливості і пріоритети дошкільної освіти у Великобританії.
24. Особливості і пріоритети дошкільної освіти в Японії.
25. Особливості і пріоритети дошкільної освіти у Польщі.
26. Особливості системи дошкільної освіти в інших країнах (Болгарія, Туреччина, Фінляндія, Данія, Ізраїль та ін.).
27. Особливості і пріоритети дошкільної освіти в Україні.
28. Традиціоналізм як основа побудови навчально-виховного процесу в школі. Сучасні прояви традиціоналізму у світовій освітній практиці.
29. Роль прогресивізму в організації діяльності освітніх закладів. Значення прогресивістських течій в навчальній і виховній практиці. Раціоналістичні теорії навчання.
30. Причини розвитку раціоналістичних течій в організації навчання сучасних шкіл зарубіжжя. Сучасні педагогічні погляди на проблеми навчання й виховання.
31. Інноваційні підходи зарубіжної педагогіки до здійснення соціалізації та соціального виховання школярів.
32. Особливості організації початкової освіти у США.
33. Особливості організації початкової освіти у Великобританії.
34. Особливості організації початкової освіти в Японії.
35. Особливості організації початкової освіти у Польщі.
36. Система початкової освіти в інших країнах (Болгарія, Туреччина, Данія, Ізраїль та ін.).
37. Особливості початкової освіти у Фінляндії.
38. Шляхи використання прогресивного зарубіжного досвіду організації початкової освіти в Україні.

Освіта у Фінляндії

Діти у фінській школі почуваються в класі впевнено, вільно і розкуто:

- можуть ходити по класу чи виходити до коридору, щоб попрацювати наодинці, якщо їм це потрібно;
- можуть сидіти на підлозі, на м'ячі, на подушці, на килимі, чи навіть лежати;
- можуть запитувати вчителя, коли їм це потрібно, але не будуть перебивати;
- щодня гуляють на вулиці більше години, не зважаючи на погоду;
- пишуть простим олівцем друкованими літерами до 12 класу включно (їм показують у 2 класі писані літери і навіть дають спробувати їх писати, але не вимагають каліграфії);
- оцінок перших три роки немає, але учитель моніторить рівень, на якому дитина засвоїла матеріал і враховує його при підготовці до уроку;
- їх не порівнюють з іншими дітьми, адже кожний унікальний і у кожного своя унікальна лінія розвитку, яку він вибудовує разом з учителями і батьками;
- у них є домашні завдання, але на їх виконання в початковій школі діти витрачають близько 30 хвилин на 3 предмети;
- у школі їм комфортно, спокійно і цікаво, тому іноді здається, що учень не навчається, а грається (про це говорять батьки-емігранти, які приїхали з Росії: «Вони ж тут не навчаються, а граються. Тільки вміють і читати, і писати, і рахувати, і в навколишньому світі орієнтуватись.

Система освіти у Фінляндії

Вища освіта (з 19 років)	
Університети Базовий університетський курс навчання (магістерський) – 5 років	Професійні коледжі (3-4 роки)
Старша середня школа Lukio Gymnasium (3 роки)	Професійна школа (2-3 роки)
Базова середня освіта (з 7 до 16 років) Сучасна школа (9 років)	
Верхній ступінь (3 роки навчання)	
Нижній ступінь (6 років навчання)	
Підготовчі класи у дитячому садку (1 рік)	Підготовчі класи у школі (1 рік)
Дошкільна освіта	

Національна шкільна модель: 9 (обов'язкова освіта) + 3

В Італії обов'язковою є освіта протягом 8 років в початковій і середній школі.

Початкова освіта (6 – 11 років)

Перелік предметів у початковій школі є невеликим, вік включає італійську мову, письмо, математику, музику та інші предмети. В італійських школах заняттям з музики надають особливу увагу. Всі заняття в класі початкової школи проводять два викладача. По завершенню початкової школи складаються обов'язкові іспити, за результатами яких видаються документи про завершення початкової школи.

Навчальний рік розділений на 2 семестри. У січні та червні вчителі оцінюють успішність кожної дитини та вносять оцінки у табель, який передається батькам. Якщо на кінець року учень має від 1 до 3 не зарахованих предметів, але вчителі вважають, що учень може надолужити програму, його переводять в наступний клас із умовою, що він погасить освітню заборгованість. Заборгованість буде зараховано, якщо учень відвідуватиме додаткові курси та складе заліковий іспит з відповідного предмета протягом наступного навчального року.

Після п'яти років початкової школи, тобто коли італійським дітям виповнюється 11 років, вони переходять в середню школу. Але це вже інша школа, з іншими вчителями та однокласниками. І починається вона знову-таки з першого класу.

Цікаві факти про освіту в Італії

В Італії вчаться 13 років; обов'язково змінюють школу два рази; не носять шкільну форму; не влаштовують випускних вечорів.

Спільні та відмінні риси української та італійської системи початкової освіти

Спільні риси

- Діти йдуть до школи з 6 років.
- Навчальний рік поділений на два семестри.
- Початкова освіта є безкоштовною.

- У кінці початкової школи учні здають обов'язкові іспити.

Відмінні риси

- Навчання триває 5 років.
- Усі уроки проводять два вчителі.
- Діти відвідують, за бажанням батьків, уроки релігії.

Система освіти в Італії

Університети та університетські інститути Universities and university institutes				Академії образотворчих мистецтв Fine Arts Academies	Курси професійно-технічної освіти Vocational Training Courses
Повна середня освіта (з 14 до 19 років) Середній ступінь середньої школи (5 років)					
Класичний або науковий ліцей Classical or Scientific Liceo	Художній ліцей Artistic Liceo	Школа мистецтв Art School	Технічна школа Technical School	Професійна школа Vocational School	
Неповна середня освіта Нижній ступінь середньої школи (з 11 до 14 років) Проміжна школа Scuola Media (3 роки)					
Початкова освіта (з 6 до 11 років) Початкова школа Scuola Primaria (5 років) Кількість уроків на тиждень – від 27 до 30 Тривалість уроку (у хвиликах) – на розсуд учителя					
Дошкільна освіта (Scuola dell 'infanzia)					

Національна шкільна модель : 5+3 (обов'язкова освіта) + 5

Система освіти в Греції

Вища університетська освіта (AEI)		Вища технічна освіта (TEI)		Професійна технічна освіта (IEK)
Повна середня освіта (з 15 до 18 років)				
Загальний ліцей General Lykeio (3 роки)	Сучасний ліцей Comprehensive Lykeio (3 роки)	Професійно-технічний ліцей Technical Vocational Lykeio (3 роки)	Спеціалізований ліцей Specialized Lykeio (3 роки)	Технічні школи, Професійні школи Technical Vocational School (3 роки)
Середня обов’язково освіта (з 12 до 15 років)				
Гімназія (3 роки) Gimnasio				Спеціалізована гімназія Specialized gimnasio
Початкова освіта (з 5 до 12 років) Початкова школа (6 років) Dimotiko scholio Кількість уроків на тиждень – від 23 до 32 Тривалість уроку (у хвиликах) – 40 – 45				
Дошкільна освіта Nipiagogeio				

Національна шкільна модель: 6+3 (обов'язкова освіта) +3

Система освіти в Португалії

Університетський сектор освіти		Позауніверситетський сектор освіти	Система учительства
Загальні курси середньої школи (CSPOPE) (3 роки)	Технологічні курси (СТ) (3 роки)	Професійна школа (3 роки)	
3-й цикл (3 роки) підготовча/середня школа escolar preparatoria/escola secundaria			
2-й цикл (2 роки) підготовча школа/середня школа escolar preparatoria/escola secundaria			
1-й цикл (4 роки) початкова школа escola primaria			
Кількість уроків на тиждень – 25 Тривалість уроку (у хвиликах) – на розсуд учителя			
Дошкільна освіта Jardim de Infancia			

Національна шкільна модель : 9 (обов'язкова освіта) + 3

Система освіти в Швеції

Університетський диплом (2-5/5,5 років) професійні ступені	Магістр (4 роки)	Бакалавр (3 роки)	Спеціаліст (2 роки)	Інші курси навчання
	Академічні загальні ступені			
Вища освіта Університети та університетські коледжі				
Освіта після середньої (з 16 до 19 років) Старша середня школа (3 роки) Gimnasieskola 16 національних освітніх програм (14 професійно-орієнтовані, 2 - довузівські)				
Базова середня освіта (з 6/7 до 16 років) Обов'язкова школа (9 років) Grundskola				
Дошкільна освіта Forskola				

Національна шкільна модель : 9 (обов'язкова освіта) + 3

Система освіти в Нідерландах

Університетський сектор (WO)	Неуніверситетський сектор Вища професійна освіта (HBO)	Професійна освіта (MBO) 4 роки	Спеціалізовані курси (1-3 роки)
Базова середня освіта (з 12 до 16-18 років)			
Доуніверситетська освіта (VWO) 6 років	Загальна середня освіта (HAVO) 5 років	Середня освіта (MAVO) 4 роки	Допрофесійна освіта (VBO) 4 роки
Початкова освіта (з 4 до 12 років) Початкова школа (8 років) Basischool Кількість уроків на тиждень – min 22 Тривалість уроку (у хвиликах) – 60			

Національна шкільна модель : 8+4/5/6

Обов'язкова освіта – 12 років (з 5 до 17)

Система освіти в Австрії

Позауніверситетський сектор				Університетський сектор
Коледжі технічного профілю	Коледжі після середньої освіти	Спеціалізовані коледжі		Університет, коледж мистецтв
Повна середня освіта (з 14 до 18 років)				
Професійна школа (3 роки)	Проміжний технічний та професійний коледж (3 роки)	Педагогічний коледж (4 роки)	Вищий професійно-технічний коледж (4 роки)	Середній ступінь академічної школи (4 роки)
Обов'язкова середня освіта (з 10 до 14 років)				
Загальна середня школа Hauptschule				Молодший ступінь академічної середньої школи Gymnasium (4 роки)
Початкова школа Volksschule/Grundschule				
Підготовчий клас (шестирічки)				
Дошкільна освіта Дитячий садок				

Національна шкільна модель : 1+4+4 (обов'язкова освіта)+4

Система освіти у Норвегії

Університетська освіта	Поза університетська освіта
	Виробнича практика
Повна середня освіта (з 16 до 19 років) Старша середня школа Videregående skole (3 роки)	
Загальна школа	Професійна школа
Обов'язкова середня освіта (з 7 до 16 років) 2 ступінь середня школа ungdomsskoler (3 роки)	
1 ступінь початкова школа barneskole (6 років)	
Дошкільна освіта (до 7 років)	

Національна шкільна модель 6+3 (обов'язкова освіта)+3

Система освіти в Іспанії

Університетський сектор Universiti Level Education	Неніверситетський сектор Non-University Level Education	Вища професійна освіта Higher Vocational Training	Професійні школи (з 16 до 25 років) Ocupacional Vocational Training
Повна середня освіта (з 16 до 18 років)			
Бакалаврат (2 роки) Bachillerato	Професіональна освіта Formacion Profesional Especifica		
Обов’язкова середня освіта (з 12 до 16 років) Educacion Secundaria Obligatoria – (ESO)			
2-й цикл	2 роки		
1-й цикл	2 роки		
Початкова школа (з 6 до 12 років) Educacion Primaria			
3-й цикл	2 роки		
2-й цикл	2 роки		
1-й цикл	2 роки		
Кількість уроків на тиждень – 25			
Тривалість уроку (у хвиликах) – гнучкий час			
Дошкільна освіта Educacion Infantin			
2-й цикл			
1-й цикл			

Національна шкільна модель : 6+4 (обов'язкова освіта) + 2

Система освіти у ФРГ

Не університетська освіта		Університетська освіта	
Середня освіта II-го рівня (з 16 до 18/19 років)			
Професійна школа Berufsschule (2 роки)	Технічна середня школа Berufsfachschule (2 роки)	Вищий ступінь гімназії (3 роки) Gimnasiale oberstufe	
Середня освіта 1-го рівня (з 10 до 15/16 років)			
10-й клас Основна школа Hauptschule (4 роки)	Реальна школа Realschule (5 років)	Гімназія Gimnasium (6 років)	Сучасна школа Gesamtschule
Початкова освіта (з 6 до 10 років) Початкова школа Grundschule (4 роки)			
Кількість уроків на тиждень – від 17 до 28 Тривалість уроку (у хвиликах) – 45			
Дошкільна освіта Дитячий садок			

Національна шкільна модель : 4+5/6/+2/3. Обов'язкова освіта – 9 років.

Система освіти в США

Аспірантура Postgraduate course (3 роки)		
Магістратура (1-1,5 років) Graduate course	Професійні школи	
Університет або коледж з повним курсом Undergraduate course 4 роки	Технічні школи	
Середня освіта (з 12 до 18 років)		
Середня школа (4 роки)	Середня школа Secondary School (6 років)	Старша середня школа High school (3 роки)
Середня школа проміжного рівня Middle school (2 роки)		Молодша середня школа Junior school (3 роки)
Початкова освіта (з 6 років до 12 або з 5 до 11) Початкова школа Primary school (6 років)		
Дошкільна освіта		

Національна шкільна модель: 6+3+3, інколи (6+6) або (6+2+4) або (8+4)

Система освіти в Данії

Університетська освіта			Неуніверситетська освіта	
24 – 25/26				
22/23 – 24				
19/20 – 22/23				
Повна середня освіта (з 16 до 19 – 20 років)				
Гімназія Gimnasium 3 роки	Вищі підготовчі курси (HF course) 2 роки	Професійні школи та курси (EU) 3-4 роки	Курси комерційного та технічного профілю (ННХ або НТХ course) 3 роки	Інші професійні курси та програми навчання
10-й клас				
Обов'язкова середня освіта (з 7 до 16 років)				
Середня школа Folkescole (9 років)				
Кількість уроків на тиждень – від 20 до 28				
Тривалість уроку (у хвиликах) – 45				
Підготовчі класи				
Дошкільна освіта				
Дитячі садки				

Національна шкільна модель : 9 (обов'язкова освіта) +3

Система освіти у Франції

Університетська освіта	Неуніверситетська освіта	Спеціалізовані курси професійного навчання (1-3 роки)
II ступінь середньої освіти (з 16 до 19 років)		Альтернативна освіта
Загальний ліцей або технологічний ліцей Lycee D'enseignement general et technologique (3 роки)	Професійний ліцей Lycee professionnel	
I ступінь середньої освіти (з 11 до 15 років) Коледж College (4 роки)		
Загальна освіта Цикл орієнтації (4-3 класи)		Технологічна освіта
Цикл спостереження (6-5 класи)		
Початкова освіта (з 6 до 11 років) Початкова школа (5 років) Ecole Elementaire		
Базовий цикл навчання (з 5 до 8 років) Кількість уроків на тиждень – 26 Тривалість уроку (у хвиликах) – на розсуд учителя		
Дошкільна освіта Ecolo Maternelle		
Перший цикл навчання (з 2 до 4 років)		

Національна шкільна модель : 5+4 (обов'язкова освіта) +3

Система освіти в Англії та Уельсі

Вища освіта Higher Education (HE) Університети та коледжі		Освіта протягом життя Further Education (FE)	
Освіта після обов’язкової середньої освіти (з 16 до 18 років)			
Середні школи академічного профілю (2 роки)	Навчальні заклади подальшої освіти		Курси професійної підготовки
Обов’язкова середня освіта (з 11 до 16 років) граматична школа grammar school (11 – 16/18), сучасна школа comprehensive school (11 – 16/18), незалежна школа independent school (11/13 – 18), технічна школа technical school, міський технологічний коледж City Technology College та ін.			
Початкова освіта (з 5 до 11 років) Junior school (3 роки) Кількість уроків на тиждень – 21 Тривалість уроку (у хвиликах) – на розсуд учителя		Середні школи (з 8/9 до 13/14 років) Middle school (4 роки) Кількість уроків на тиждень – 23 Тривалість уроку (у хвиликах) – на розсуд учителя	
Infant school (3 роки)		Школи початкового навчання (з 5 до 8/9 років) First school (3 – 4 роки)	
Дошкільна освіта (до 5 років)			

Національна шкільна модель : 6 + 3/4/5 + 5

Обов'язкова освіта – 9 років (з 5 до 16)

ДЛЯ НОТАТОК

Навчально-методичне видання

Павленко Віта Віталіївна

КОМПАРАТИВНА ПЕДАГОГІКА

Посібник-практикум

Житомир

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Комп'ютерний макет: Павленко В.В.